Trump chce levnější léky pro Ameriku. Čeští pacienti by na to mohli doplatit

19.3.2026 - | Sila pacientu

Americká iniciativa „Most Favoured Nation“ může změnit globální cenovou politiku farmaceutických firem. Pokud velké trhy začnou navazovat ceny léků na ty nejnižší v jiných zemích, mohou firmy oddálit uvedení inovativních terapií na menší trhy. Česká vláda by proto měla v evropské debatě hlídat především dostupnost léčby pro české pacienty.

Americký prezident Donald Trump chce snížit ceny léků v USA tím, že je naváže na ceny v jiných vyspělých zemích. Pokud se tento plán prosadí, může to změnit globální strategii farmaceutických firem – a paradoxně zhoršit dostupnost nových léků v menších evropských státech, včetně České republiky.

Čeští pacienti se dnes k některým moderním lékům dostávají později než pacienti v západní Evropě. Podle evropského reportu Patients W.A.I.T. Indicator, který zpracovává společnost IQVIA pro evropskou federaci farmaceutického průmyslu EFPIA, čekají pacienti ve střední a východní Evropě na nové inovativní léčby často o několik let déle než pacienti například v Německu nebo Francii.

Česká republika si sice v evropském srovnání vede relativně dobře, zejména ve srovnání s většinou zemí střední a východní Evropy – v posledním vydání studie se umístila v první desítce z více než třiceti evropských zemí. Přesto však platí, že dostupnost nových terapií v Evropě zůstává velmi nerovnoměrná. Právě proto by české pacienty měla zajímat debata, která se nyní rozvíjí ve Spojených státech.

AMERICKÝ TLAK MŮŽE ZMĚNIT GLOBÁLNÍ TRH

Trumpova administrativa prosazuje princip takzvaného Most Favoured Nation (MFN) pricing. Podle něj by Spojené státy neměly platit za léky více než země, která je nakupuje nejlevněji. Na první pohled to zní logicky. Američané dnes za řadu inovativních léků skutečně platí více než Evropané. Pokud by však americké ceny začaly být přímo navázány na ty evropské, farmaceutické firmy by musely zásadně přehodnotit svou globální cenovou strategii.

A právě zde vzniká problém pro menší evropské státy.

Farmaceutické společnosti totiž obvykle uvádějí nové léky na trh postupně. Nejprve se zaměřují na velké a bohaté trhy – Spojené státy, Německo nebo Francii. Menší země přicházejí na řadu později.

Jedním z důvodů je systém referencování cen. Mnoho států totiž stanovuje maximální cenu léku podle toho, kolik stojí v jiných zemích. Například maximální cena výrobce v Česku vychází z porovnání cen v referenčním koši přibližně dvaceti evropských zemí a zpravidla nesmí překročit průměr tří nejnižších cen výrobce zjištěných v těchto zemích. Systém externího referencování cen přitom používá většina evropských zemí a patří k základním nástrojům regulace cen léčiv v EU.

Pokud by velké trhy začaly trvat na tom, že budou platit pouze nejnižší cenu dostupnou kdekoliv jinde, firmy by se přirozeně snažily zabránit tomu, aby se nízká cena objevila příliš brzy. Nejjednodušší řešení by bylo oddálit vstup léků na menší a levnější trhy.

PACIENTI VE STŘEDNÍ EVROPĚ UŽ DNES ČEKAJÍ DÉLE

Rozdíly v dostupnosti inovativních léků v Evropě jsou dlouhodobě výrazné

Graf: Dostupnost nových léků v Evropě

Podíl nových léků dostupných pacientům (EMA registrace 2020–2023)

Země	Podíl dostupných léků
Německo	~90 %
Itálie	~70 %
Česko	~60 %
Polsko	~40 %
Rumunsko	~30 %

Data zároveň ukazují, že mezi lety 2019 a 2022 se na český trh dostalo více než sto inovativních léčiv, ale jen část z nich je dostupná bez významných omezení pro všechny pacienty, kteří by je mohli potřebovat. Pokud by se globální cenová politika změnila tak, že by firmy začaly chránit ceny na velkých trzích ještě více než dnes, mohlo by se zpoždění příchodu nových léků do menších zemí dále prohloubit.

DALŠÍ PŘÍKLAD TOHO, JAK TRUMP MĚNÍ EVROPU

Debata o cenách léků zapadá do širšího trendu americké politiky vůči Evropě. Trumpova administrativa v posledních letech opakovaně prosazuje jednostranné kroky, které mají přimět evropské státy změnit svou politiku – od cel a obchodních sporů přes tlak na vyšší obranné výdaje v NATO až po otázku energetiky. Politika cen léků může být dalším příkladem. Pokud se americká vláda rozhodne navázat své ceny na ty evropské, tlak na změnu evropských cenových modelů může přijít nepřímo – prostřednictvím globální strategie farmaceutických firem.

ČESKÁ REPUBLIKA MUSÍ HLÍDAT ZÁJMY SVÝCH PACIENTŮ

Česká republika patří mezi středně velké evropské trhy. Nemá tak silnou vyjednávací pozici jako Německo nebo Francie, ale zároveň není ani nejmenším trhem v Evropě. Právě proto by česká vláda měla zvažovat aktivnější strategie, jak svou vyjednávací pozici posílit. Jednou z možností je regionální spolupráce při vyjednávání o cenách léků nebo společné nákupy inovativních terapií, podobně jako to dělají některé evropské iniciativy, například Beneluxa.

Základní otázka by měla být jednoduchá: sníží nové politiky ceny léků, aniž by zhoršily jejich dostupnost? Diskuse o cenách léků je legitimní. Moderní terapie – například genové léčby nebo některé onkologické léky – mohou stát stovky tisíc eur na pacienta.

Evropská farmaceutická politika proto musí hledat rovnováhu mezi udržitelnými cenami a dostupností inovací. Pokud se tato rovnováha naruší, doplatí na to především pacienti – a v menších zemích obvykle jako první.

-doplatit